

Skaftárhreppur
Vigfús Þór Hróbjartsson
Klausturvegi 15
880 Kirkjubæjarklaustur

UMHVERFISSTOFNUN

Reykjavík, 11. nóvember 2013
Tilvísun: UST20131000011/ksj

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010 - 2022. Lýsing fyrir aðalskipulagsbreytingu vegna verslunar- og þjónustusvæðis að Orustustöðum.

Vísað er til erindis fulltrúa skipulags- og byggingarmála Mýrdals- og Skaftárhreppi er barst 1. október sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um lýsingu vegna tillögu að breytingu aðalskipulags Skaftárhrepps 2010 – 2022.

Tillaga að breytingu á aðalskipulagi Skaftárhrepps 2010 – 2022 felur í sér að 15 ha svæði á jörðinni Orustustaðir á Brunasandi breytist úr landbúnaðarsvæði í verslunar- og þjónustusvæði. Áætlað er að reisa hótél með 400 herbergjum. Samtals er byggingarmagn áætlað 10.000 fermetrar og hæð húsa alls 3,5 – 4 metrar.

Staðsetning

Orustustaðir liggja á Brunasandi milli jarðanna Sléttabóls/Hraunbóls og Hruna. Í greinargerð kemur fram að áætlað er að staðsetja hótelið ef til kemur, í um 300 m fjarlægð frá hraunbrún Eystra-Eldhrauns.

Aðkoma

Í dag er ekki vegur að Orustustöðum. Að mati Umhverfisstofnunar þarf að skoða vel hvaða leið verður valin, ef af framkvæmdum verður, þar sem á nærsvæðum eru búsvæði fágætra fugla. Þar sem að unnið er að friðlýsingu svæða á jörðunum Hraunból /Sléttaból er mikilvægt að framkvæmdasvæði innan jarðarinnar Orustustaðir verði eins austarlega og kostur er og að aðkoma verði að austan svo truflun á væntanlegu friðlandi verði sem minnst.

Náttúruminjar

Á Brunasandi er mikið um votlendi og skv. 37. gr. laga nr 44/1999 eru mýrar og flóar 3 ha að stærð eða stærri vistkerfi er nýtur sérstakrar verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er. Eins og komið hefur fram eru þar einnig búsvæði margra fágætra fuglategunda, m.a þórshana *Phalaropus fulicarius* sem er tegund í útrýmingarhættu og er á válista Náttúrufræðistofnunar. Í reglugerð um friðun tiltekinna villtra fuglategunda, friðlýsingu æðarvarps, fuglamerkingar, hamskurð o.fl. nr. 252/1996 kemur fram í 1. gr. að: „*Dvöl manna er óheimil við hreiður fálka, hafarnar, snæuglu, haftyrdíls, keldusvíns og þórshana vegna*

myndatöku, upptöku á hljóðum, athugana á lifnaðarháttum eða í öðrum tilgangi sem ætla má að geti valdið truflunum." Í dag er unnið að friðlýsingu landsvæðis innan aðliggjandi jarða Orustustaða, jarðanna Hraunbóls og Sléttabóls og landeiganda, á vegum umhverfis- og auðlindaráðuneytisins og Umhverfisstofnunar. Í drögum að skilmálum friðlýsingar fyrir ofangreindar jarðir kemur eftirfarandi fram:

Umhverfissráðherra hefur ákveðið að tillögu Umhverfisstofnunar og Náttúrufræðistofnunar Íslands og með samþykki landeigenda og Skaftárhrepps að friðlýsa landsvæði innan marka jarðanna Hraunbóls og Sléttabóls sem fugla- og votlendisfriðland skv. 1. tölulið 1. mgr. 53. gr. laga um náttúruvernd nr. 44/1999.

Friðlandið nær yfir víðáttumikið votlendissvæði á sandi og er nær óraskað af mannavöldum. Á svæðinu er vatnsstaða há og rennur vatn í lænum niður votlendið, hverfur í sandinn og kemur aftur upp neðar á svæðinu og myndar dýnamískt og sérstætt vistkerfi. Neðarlega í votlendinu eru blautir flóar. Grös og starir eru ríkjandi í gróðurlendi og einnig er nokkuð um víði.

Svæðið innan friðlands er alþjóðlega mikilvægt fuglaverndarsvæði (IBA). Þar er að finna margar mikilvægar fuglategundir, m.a. tegundir sem eru á válista. Við ákvörðun um friðlýsinguna var höfð hliðsjón af samningnum um vernd villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu (Bern 1979) sbr. Stjórnartíðindi C 17/1993, samningnum um líffræðilega fjölbreytni (Río de Janeró 1992) sbr. Stjórnartíðindi C 3/1995 og samþykkt um votlendi sem hafa alþjóðlegt gildi, einkum fyrir fuglalíf (Ramsar 1971) sbr. Stjórnartíðindi C 1/1978.

2.gr.

Markmið friðlýsingarinnar.

Markmið með friðlýsingu fugla- og votlendissvæðis á Brunasandi er að vernda fjölbreytt fuglalíf og alþjóðlega mikilvægt búsvæði fugla. Á Brunasandi er m.a. að finna tegundir á válista, ábyrgðartegundir og tegundir á viðauka Bernarsamningsins. Markmið friðlýsingarinnar er að tryggja verndargildi m.t.t. fuglalífs og votlendis en vísinda- og fræðslugildi svæðisins er mikið.

Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að í aðalskipulagi verði tekið frá jaðarsvæði austan væntanlegs friðlands svo myndist rými (buffer) svo hægt sé að varðveita búsvæði sjaldgæfra fugla án ágangs á væntanlegu friðlandi, og þannig uppfylla ofangreinda reglugerð. Að mati stofnunarinnar er sérlega mikilvægt að staðinn verði vörður um búsvæði slíkra sjaldgæfra fugla þ.m.t. þórshana á Brunasandi. Umhverfisstofnun bendir á að til þess að tryggja vernd sjaldgæfra fuglategunda væri æskilegt að sveitarfélagið myndi setja hömlur á dvöl katta og hunda á svæðinu.

Fráveita

Í lýsingu vegna tillögu að breytingu á aðalskipulagi Skaftárhrepps 2010 – 2022 er ekki fjallað um áætlanir varðandi fráveitu. Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að gerð verði grein fyrir áætlunum um fráveitu, hvernig áætlað er að leysa fráveitumál í samræmi við lög og reglugerðir svo sem reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ. Grunnvatnsstaða á svæðinu er mjög há sem gerir svæðið mjög viðkvæmt fyrir allri mengun.

Umhverfisáhrif

Ljóst er að staðsetning 400 herbergja hótels á Brunasandi mun hafa mikil og óafturkræf áhrif á umhverfi hótelsins, bæði hvað varðar rask á viðkvæmu umhverfi, og neikvæð sjónræn áhrif koma til

með að verða, þar sem áætlaðar eru svo miklar framkvæmdir. Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að fram komi í umhverfismati skipulagstillögu upplýsingar um þær mótvægisáðgerðir sem talið er nauðsynlegt að fara í vegna áhrifanna. Einnig mun ásynd svæðisins gjörbreytast og umferð aukast mjög mikið, vegna mikillar umferðar bíla og ferðamanna. Umhverfisstofnun telur að koma þurfi fram á skýran hátt hvernig hægt er að lámarka neikvæð umhverfisáhrif sem slíkar framkvæmdir hafa á jafn viðkvæm vistkerfi og finnast á þessu strjálbýla svæði.

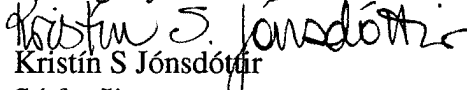
Skipulagslög

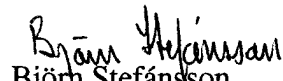
Í skipulagslögum nr. 123/2010 kemur fram að eitt af markmiðum sem koma fram í 1.gr. laganna er: *"að stuðla að skynsamlegri og hagkvæmri nýtingu lands og landgæða, tryggja vernd landslags, náttúru og menningarverðmæta og koma í veg fyrir umhverfisspjöll og ofnýtingu, með sjálfbæra þróun að leiðarljósi"* Að mati Umhverfisstofnunar brýtur áætlun um byggingu 400 herbergja hótels á svæði jarðarinnar Orustustaða gegn ofangreindu markmiði skipulagslaga, þar sem útlit er fyrir að áætlunin mun raska viðkvæm náttúruminjasvæði.

Niðurstaða

Að mati Umhverfisstofnunar hentar hótélbygging með 400 herbergjum á alls 10.000 fermetrum ekki á viðkvæmu svæði bæði hvað varðar gróður og fuglalíf eins og Brunasandur er. Til að skynja stærðina þá eru 10.000 fermetrar jafnt og 66 - 67 einbýlishús af stærðinni 150 fermetrar, þannig að áætlaðar framkvæmdir munu hafa heildarásýnd lítills þorps. Að mati Umhverfisstofnunar hentar svo mikil framkvæmd eins og áætlanir eru um, ekki á náttúruminjasvæði eins og Brunasandur er, bæði vegna fyrirferðar og einnig vegna umfangsmikillar starfsemi og umferðar er fylgir henni. Ef af áætlunum verður er nauðsynlegt að taka frá jaðarrými austan væntanlegs friðlands á jörðunum Sléttaból/Hraunból svo hægt verði að koma í veg fyrir ágang á fuglafriðlandið, en unnið er að friðlýsingu aðliggjandi jarða vegna fjölbreytts fuglalífs á tiltölulega óröskuðu votlendi vestan við Orustustaði. Einnig telur stofnunin mikilvægt að settar séu fram mögulegar mótvægisáðgerðir til að minnka eins og kostur er beikvæð umhverfisáhrif framkvæmdarinnar. Einnig er skilyrði að vegtenging að áætluðu verslunar- og þjónustusvæði komi austanmegin að svæðinu svo ekki verði óafturkræf breyting á búsvæði sjaldgæfra fuglategunda.

Virðingarfyllt

Kristín S Jónsdóttir
Sérfræðingur

Björn Stefánsson
Sérfræðingur

Skipulagsstofnun